

– Dette kommer som en overraskelse for oss alle, sier Trond Sundby Halstensen, leder i Cøliakiforeningens fagråd.

Forskningen viser at mennesker med cøliaki reagerer på proteinet kappa-kasein, som finnes i kumelk.

– Man kan egentlig tidfeste når dette «angrepet» har funnet sted, ut ifra hvilke tenner som har skader, sier professor og overlege Eystein Husebye, som er en av forskerne bak studien.

Professor Anette Wolff og professor Eystein Husebye har forsket på dette i over ti år. Nå blir studien publisert i det prestisjetunge tidsskriftet Nature.

Det anslås at 1.5 prosent av nordmenn har cøliaki. I tillegg tror man at tre av fire er udiagnostisert.

På samme måte som cøliakipasientene reagerer på gluten i kosten og får tarm-skade, reagerer de på melkeproteinene og får tannskader.

Disse skadene skjer når emaljen dannes, altså før barna er fylt ti år.

For at skadene skal oppstå må barnet ha fått cøliaki innenfor det tidsrommet, og tidspunktet skadene har skjedd kan de datere, nesten på samme måte som ved årringer i trær.

Forskerne ser de samme skadene hos voksne som har fått cøliaki-diagnosen i senere tid.

Tannemalje er et hardt, hvitt stoff som dekker tanna. Emaljen begynner å dannes allerede før du blir født, og er ferdig utviklet når barn er rundt ti år. Emalje er kroppens hardeste stoff, og skader mot den kan ikke repareres av kroppen når emaljen først er dannet. Det vil si at det lages ikke ny emalje, så eventuelle skader er irreversible.

Forskerne begynte å undersøke dette i forbindelse med at de fant emaljeskader i en annen, svært sjelden sykdom, som heter autoimmunt polyendokrint syndrom type I (APS-I).

Der fant de at nesten alle pasientene hadde emaljeskader.

– Så begynte vi å tenke oss om hvilke andre sykdommer som har samme type emaljesvikt? Jo, det er cøliaki, sier professor og forsker Anette Wolff.

Studien har sett på 28 pasienter med APS-I, 48 voksne med cøliaki, og 21 barn med cøliaki.

– Styrken i studien ligger ikke i antallet, men i de grundige studiene som er gjort for å finne forklaringen på hvorfor emaljesvikt oppstår, sier Wolff.

Nå blir det lettere å diagnostisere cøliaki på et tidligere tidspunkt enn man har kunnet før, fordi tannlegene kan fange det opp.

– Dette kan altså være inngangsporten til finne ut at noen har cøliaki, sier Husebye.

Cøliaki er en autoimmun sykdom som gjør deg overfølsom for gluten. Spiser du glutenholdig mat blir tynntarmens slimhinne betent og næringsstoffene fra maten kan dermed bli mangelfullt absorbert. Dette kan føre til en rekke symptomer og helseproblemer. Gluten er et protein som finnes i hvete, rug, bygg og spelt.

Tarmen er den delen av kroppen som påvirkes mest ved cøliaki, men sykdommen kan påvirke andre deler av kroppen også.

Foreløpig er det ikke sikkert at barna må kutte ut melken, men det kan være en mulig konsekvens av funnet.

– Man kan tenke seg at de barna kan få melk uten dette kappa-kaseinet, og kanskje

det kan hindre at denne emaljeskaden utvikler seg videre, sier Husebye.

Men det er lettere sagt enn gjort. For ifølge Ellen Ulleberg, fagsjef i Melk.no, så kan man ikke lage melk uten dette proteinet.

– Melken er sammensatt av mange proteiner som er koblet sammen, og kappa-kasein er nødvendig for at de skal holde seg samlet. Uten det proteinet, så vil ikke melk være melk, sier hun.

Proteinene finnes ikke bare i kumelk, men også i geitemelk og morsmelk. I tillegg er det en del i en rekke andre meieriprodukter som ost og yoghurt.

– Jeg har verifisert dette med fagmiljøene på Norges miljø- og biovitenskapelige universitet, og de forteller at de heller ikke kjenner til meieriprodukter uten kappa-kasein. I hvert fall ikke som har blitt analysert.

At folk med cøliaki får emaljeskader, er ikke nødvendigvis noe nytt, ifølge Sundby Halstensen.

Men det som er nytt nå er at årsaken er funnet.

Det er tidligere vist at antistoffene mot gluten kan påvirke emaljedannelsen, og nå viser denne forskningen at også danner antistoffer mot melkeproteinene.

Funnet er viktig for videre forskning på fenomenet.

Trond Sundby Halstensen, leder i Cøliakiforeningens fagråd, sier han gleder seg til å få vite mer.

– Jeg synes det er veldig gøy at man tar tak i denne problemstillingen, sier han.

KILDE:

1. Gruper, Y., Wolff, A.S.B., Glanz, L. et al. Autoimmune amelogenesis imperfecta in patients with APS-1 and coeliac disease. Nature (2023). <https://doi.org/10.1038/s41586-023-06776-0>

maxfac DENTAL – vi gjør implantat-Norge billigere!

A-Oss fra kr 495

- Bovint ben
- 100% hydroksyapatitt (HA)
- Utmerket volumstabilitet

Q-Oss+ fra kr 450

- Alloplastisk (syntetisk) materiale (ikke fra dyr)
- 20% HA og 80% β -TCP

OssMeM fra kr 890

- Kollagenmembran
- Ca 4 mnd resorpsjonstid

Fixtur kr 1.995

- SLA-overflate
- 1,4% failure-rate
- Fullverdig implantatprotetikk

OSSTEM

En av verdens største implantat-produsenter – produserer 4,7 mill implantater pr år